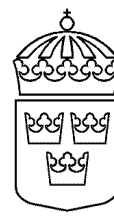

Riksdagens protokoll

2003/04:78

Fredagen den 5 mars

Kl. 09.00 – 09.40

Protokoll
2003/04:78

1 § Svar på interpellation 2003/04:291

*Svar på
interpellationer*

Talmannen meddelade att kulturminister Marita Ulvskog var förhindrad att vid dagens sammanträde besvara interpellation 2003/04:291 av Siv Holma (v) om film på svenskt språk.

2 § Svar på interpellation 2003/04:314 om *senior adviser system*

Anf. 1 Förvarsminister LENI BJÖRKLUND (s):

Herr talman! Erling Wälivaara har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att införa ett så kallat *senior adviser system* för militär personal i Förvarsdepartementet.

Erling Wälivaara anser att man genom ett sådant system kan undanröja problem som enligt hans mening är förbundna med att officerare arbetar i Förvarsdepartementet med tidsbegränsade förordnanden som så kallade militärsakkunniga. Ett exempel som Erling Wälivaara tar upp i interpellationen är att de militärsakkunniga inte kan vara självständiga i förhållande till Förvarsmakten. Jag delar inte den bedömningen.

Systemet med militärsakkunniga är enligt min mening ett bra instrument för att tillföra departementet militär sakkunskap samtidigt som de berörda officerarna utvecklar sin kompetens vad gäller regeringens och riksdagens styrning av försvaret. De militärsakkunniga officerarna är under sin tid i departementet tjänstlediga från Förvarsmakten och anställda som civila tjänstemän. Deras anställningsförhållanden motsvarar dem som gäller för rättssakkunniga och ämnessakkunniga inom Regeringskansliet. Systemet med sakkunniga tillämpas således generellt i Regeringskansliet för tidsbegränsad anställning av experter vilkas specialistkunskaper man på det viset kan tillgodogöra sig.

Förvarsdepartementet anställer även äldre officerare för särskilda uppgifter eller utredningsuppdrag. Dessa har då lämnat sin militära karriär – i enlighet med Erling Wälivaaras kriterium för *senior advisers* – och har ofta uppnått generals eller amirals grad.

Jag anser inte att systemet med militärsakkunniga har sådana nackdelar som Erling Wälivaara antar. Tvärtom bidrar de i många situationer med viktig kunskap som departementet behöver. Jag har inte för avsikt att avskaffa systemet.

Anf. 2 ERLING WÄLIVAARA (kd):

Herr talman! Jag tackar försvarsministern för svaret även om jag tycker att det är lite torftigt. Min interpellation tar upp frågan om hur styrningen av Försvarsmakten skulle kunna förbättras och på vilket sätt kompetensen i Försvarsdepartementet skulle kunna höjas. Kristdemokraterna har lyft upp frågan i olika sammanhang här i riksdagen. Svaren från ministern har varierat och varit lite spretiga.

Jag vill påminna om vad försvarsministern sade här i kammaren den 10 december förra året, när vi debatterade budgeten för år 2004. En del av debatten handlade om styrning av försvaret och revisorernas kritik av Försvarsmakten. De jämförde Försvarsmakten med ett fartyg som saknar roder. Varken riksdagen, departementet eller ens Försvarsmakten själv klarar av att styra Försvarsmakten, hävdade revisorerna i sin rapport.

I debatten den 10 december sade försvarsministern: "Sedan tycker jag att det är bra att det finns en ledamot som bekymrar sig över hur vi egentligen har det på departementet med resurserna. Det är pressat ibland, men försvaret är ju en professionell verksamhet. — — Dessa professioner mår bra av att få höra våra krav ganska rakt framställda. Jag och Erling Wäli-vaara har också behov av att höra deras svar. Det är trots allt de som ska göra jobbet i vissa situationer när inte vår kompetens och allmänna för-måga räcker till. Det är det här samspelet som är det viktiga, och det är det vi ska hitta ett något bättre styrsystem för under nästa period."

Jag delar försvarsministerns åsikt så långt. I nästa replik till mig sade försvarsministern: "När det gäller styrsystem är det precis det vi ska titta på. Vi ska se hur vi ställer upp de resultat som ska uppnås och vad vi kräver av Försvarsmakten. — — Tankar kring hur det ska gå till är väl-komna i det fortsatta arbetet."

Nu har vi kristdemokrater kommit med ett konkret förslag, ett *senior adviser system* som vi tror skulle innebära en bättre styrning av För-svarsmakten och ge ett bättre underlag för styrningen. Vi tror inte att ett *senior adviser system* är hela lösningen på problemet, men vi tror att ett sådant system är ett steg i rätt riktning. Vi tror att kompetensen i depar-tementet skulle höjas — och behöver höjas.

Jag blir lite förvånad när försvarsministern nu, knappt tre månader senare, har ändrat åsikt och hävdar att allt fungerar bra. Jag vill fråga försvarsministern: Vad har hänt under dessa tre månader? Vad har för-ändrats? På vilket sätt har styrningen av Försvarsmakten blivit bättre?

Anf. 3 Försvarsminister LENI BJÖRKLUND (s):

Herr talman! Först vill jag säga att den interpellation som vi behand-lar slutar med frågan om vilka åtgärder jag tänker vidta för att införa ett *senior adviser system*. Hela interpellationen tar upp en ganska kraftig kritik mot militärsakkunnigas möjligheter att under sin tjänstgöring på departementet stå fria från sin andra, tidigare arbetsgivare Försvarsmak-ten eftersom flera av dem ska gå tillbaka till den arbetsgivaren efter an-ställningen. Det är det förslaget jag har diskuterat.

Styrningen av Försvarsmakten över huvud taget är en mycket stor och viktig fråga. Där står jag absolut fast vid vad jag sade den 10 december. Jag har också för avsikt att ta upp den frågan i det kommande förslaget till försvarsbeslut.

Däremot vill jag faktiskt säga att vi har ett behov av att ha yngre officerare med god erfarenhet från försvarets uppgifter som också kan tänka sig att gå tillbaka till Försvarsmakten med sin kunskap. Det är en aktuell och fräsch kunskap. Men vi kompletterar ju detta med *senior adviser*-tjänster, äldre officerare, efter pensioneringen, med särskilda uppgifter och insikter.

Även om Försvarsmakten är professionell tycker jag inte att den på den punkten skiljer sig från till exempel rättsområdet eller sjukvården. Där tar man också in representanter och företrädare som är verksamma inom professionen som sakkunniga under kortare eller längre tid. Vi behöver en blandning av både de yngre verksamma och de äldre för att få riktigt bra förslag till hur försvaret ska utformas framöver.

Anf. 4 ERLING WÄLIVAARA (kd):

Herr talman! Jag delar försvarsministerns syn på att det behövs yngre officerare med god kunskap och olika kompetens. Men de är inte särskilt lastgamla när vi pensionerar dem från försvaret nu heller. De är i 55-årsåldern. De har oerhört mycket kvar att ge.

Jag delar också ministerns syn på att militärsakkunniga är ett bra instrument för att tillföra departementet militär sakkunskap. Det är just därför vi vill stärka detta och göra det möjligt att få en ännu bättre kompetens, en bredare och framför allt mer frispråkig kompetens, i departementet.

För att öka departementets kompetens har vi i dag den så kallade växeltjänstgöringen. Tyvärr är den inte helt problemfri. Det har jag fått höra från många officerare som har gjort den här tjänsten. Jag befärar att försvarsministern är lite för godtrogen och blundar för verkligheten. Officerare som växeltjänstgör på departementet har sin karriär i Försvarsmakten att tänka på.

De upplever dubbla lojaliteter. De kan inte vara helt självständiga. De vet att när deras tjänstgöring i departementet upphör ska de gå tillbaka till sin ordinarie arbetsgivare som är Försvarsmakten.

Det gör att de känner sig tvingade till försiktighet. De måste vara lojala mot Försvarsmaktens ledning även under sin tjänstgöring vid departementet. Jag talade med en sådan person senast i går.

Man biter inte den hand som föder en. Det finns exempel på officerare som faktiskt har fått sina karriärvägar stängda efter att de har varit alltför frispråkiga i sina ställningstaganden under sin växeltjänstgöring vid departementet.

Jag vill fråga försvarsministern: På vilket sätt vill försvarsministern förbättra departementets styrning av Försvarsmakten? Vilka konkreta åtgärder avser du att vidta?

Anf. 5 Försvarsminister LENI BJÖRKLUND (s):

Herr talman! Jag tycker att jag ett par gånger har sagt att vid sidan av växeltjänstgörande militärsakkunniga har vi äldre officerare; de som Erling Wälivaara vill kalla *senior advisers*. Det finns flera sådana. Vi har framför allt också en stor grupp civila experter.

Det är den blandningen som ska göra att vi till slut får beslut där allmänföreträdarens synpunkter och allmän samhällskompetens kan paras

med den militära sakkunskapen i de slutliga ställningstagandena. Det är en viktig sak.

Från min sida är det viktigt att se till att de som växeltjänstgör får ett gott bemötande när de kommer tillbaka. Vi har behov av dem under en beredningstid, men Försvarsmakten får också en viktig kompetens om hur styrningen i riksdag och regering sker. Det bör man också kunna värdera.

Så kommer vi till nästa del. Om man talar om hur vi ska förbättra styrningen över huvud taget handlar det också om uppgiftsfördelningen mellan myndigheter och regering men också mellan regering och riksdag. Det är ett mycket större komplex.

Med den ökade internationaliseringen och med de större uppgifterna i EU är vi också tidsmässigt belastade. Det kan man lösa med uppgiftsfördelning, men det kan också vara så att Försvarsdepartementet faktiskt behöver fler handläggare.

Anf. 6 ERLING WÄLIVAARA (kd):

Herr talman! Ett *senior adviser*-system likt det som finns i USA är väl beprövat. Systemet innebär ju att officerare efter sin pensionering knyts till departementet under något år. Det kan vara en 55-åring. Vi har gott om 55-åringar som har blivit pensionerade. Sannolikt kommer ett antal 55-åringar att bli pensionerade vid kommande försvarsbeslut.

Det handlar om personer med mycket stor kompetens, med specialkompetens och ett brett kunnande. De har mycket kvar att ge. De har ett kunnande som vi borde ta till vara här i landet. I Sverige är vi dåliga på det. Vi verkar ha inställningen att när någon är pensionerad är den personen förbrukad. Så är det ju inte. Jag tror inte att försvarsministern har någon annan mening.

En avveckling av officerare kostar stora pengar eftersom många är anställda på fullmakt. I stället för att bara betala dem en pension kan man låta dem göra rätt för sig. De får sin pension, men de ska göra rätt för sig i departementet.

Jag har talat med många officerare och ännu inte mött någon som säger att det är ett dåligt system. De säger att det här vore ett utmärkt system. De talar om kronan på verket. Självklart kan inte alla officerare få plats i departementet, men vissa utvalda.

Vi kristdemokrater har väldigt svårt att förstå varför vi inte skulle nyttja just deras kompetens och kunnande på ett bättre sätt än vi gör i dag.

Jag vill till slut fråga försvarsministern: Vari ligger egentligen problemet när det gäller att åtminstone pröva ett sådant här system? Det handlar inte om att avskaffa det nuvarande systemet utan att förändra det till något bättre och få ett system inte alls behöver kosta så stora pengar och som många i officerskåren är positiva till.

Anf. 7 Försvarsminister LENI BJÖRKLUND (s):

Herr talman! Som Erling Wälivaara vet går utvecklingen väldigt snabbt inom försvarsområdet. När man lämnar är därför de aktuella informationerna inom kort tid förbrukade.

Det är därför vi behöver ha ett system med både–och. Det jag har sagt är att jag tycker att den allvarliga kritik som Erling Wälivaara för fram i sin interpellation mot de yngre officerare som växeltjänstgör är orättvis.

Däremot har jag inget emot att vi kompletterar det också med äldre. Det är ett system som finns.

Hur stor omfattning det kan ha hänger ju på hur stora resurser riksdagen är villig att ge Regeringskansliet där många uppgifter väntar på lösning. Där finns det också en viss restriktion.

Jag är tacksam för att Erling Wälivaara inser att vi jobbar hårt i Försvarsdepartementet. Det är möjligt att jag kan behöva stöd på den punkten längre fram.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 2003/04:78

5 mars

*Svar på
interpellationer*

3 § Svar på interpellation 2003/04:322 om ammunitionsavveckling

Anf. 8 Försvarsminister LENI BJÖRKLUND (s):

Herr talman! Per Westerberg har frågat mig om jag avser att vidta några åtgärder för att tillförsäkra aktörerna på ammunitionsavvecklingsområdet möjligheter till en mer långsiktig verksamhetsplanering. Han har också frågat mig om jag avser att tillse att kraven på miljö och säkerhet säkerställs vid upphandling av ammunitionsavveckling. I Per Westerbergs sista fråga undrar han om jag avser att vidta några åtgärder för att stimulera den svenska kompetensen på miljöriktig avveckling av ammunition som finns samlad inom FOI, FMV och berörda företag.

För att svara på Per Westerbergs första fråga har jag förstått av Försvarsmakten att det förmodligen kan bli lättare att planera mer långsiktigt i framtiden. Syftet med den avveckling som Försvarsmakten hittills genomfört har varit att av säkerhetsskäl sänka den explosiva vikten i våra förråd. Detta har resulterat i kortare serier. Men kommande ammunitionsavveckling inriktas mot att destruera den ammunition som inte behövs för vår insatsorganisation. Detta innebär längre serier av samma typ av ammunition, vilket kan ge industrin en möjlighet till en långsiktig planering.

Med anledning av Per Westerbergs andra fråga vill jag säga att jag har fullt förtroende för att myndigheterna följer de regler som finns inom miljö- och säkerhetsområdet vid upphandlingar. Såväl Försvarsmakten som Försvarets materielverk har fastställda policyer och riktlinjer för myndigheternas agerande. Försvarets materielverks regelverk för upphandlingar föreskriver långtgående krav på miljöhänsyn vid upphandlingar.

Avslutningsvis vill jag ta upp Per Westerbergs tredje fråga. Regeringen ställer långtgående krav på miljöarbetet inom bland annat Försvarets materielverk, som är den upphandlande myndigheten. Dessa krav följs även upp årligen. Dessutom viktas Försvarets materielverk pris med 40 % och miljö med 60 % vid värdering av inlämnade bud. Att Försvarets materielverk viktas miljö så pass högt ser jag som en positiv åtgärd för att trygga berörda företags kompetens inom miljöriktig avveckling av ammunition.

Anf. 9 Förste vice talman PER WESTERBERG (m):

Herr talman! Jag vill först tacka försvarsministern för ett ovanligt konkret och konstruktivt interpellationssvar. Det är vi inte alltid vana vid här i kammaren.

En försvarsminister är ju inte bara försvarsminister utan i någon mån även försvarsindustriminister. Det medför naturligtvis ett ansvar, inte minst under en mycket omfattande omställning av försvaret, för att man även klarar en bra framgångsrik omställning av försvarsindustrin. Det är ju en industri som har haft ett ganska besvärligt förhållande, där man i stor utsträckning har haft en enda stor svensk kund, och mer i undantagsfall utländska kunder. Det gör att man är väldigt beroende av den enda konsumenten, den enda beställaren.

Dessutom ser vi nu mer och mer de gränsöverskridande samarbetena inom försvarsindustrin. Vi ser det inom Celsius, Bofors, Kockums och Saab. Men andra delar har inte kommit lika långt.

Det som är strategiskt intressant i försvarsindustrin är att det är en av de akademikertätaste industrigrenarna. Försvarsindustrin är en av de stora avnämarna av civilingenjörer i Sverige och är därmed en teknologisk spjutspetsindustri som har stor betydelse.

I samband med en stor omställning av försvaret, såväl i Sverige som utomlands, är risken att det blir de stora länderna som tar hand om försvarsindustrin och att det blir de små tillverkarna i de små länderna som i stället får ta stryk.

Min interpellation har därför kommit till som en uppföljning av en tidigare i samma ämne.

Min grundläggande uppfattning är att goda löner i Sverige grundas på att vi är duktiga på teknik, har stor kompetens och är effektiva. Då har vi några bra exempel, nämligen Vattenfall, Asea, Telia – tidigare Televerket – och Ericsson – tidigare L M Ericsson – där det offentliga och det privata har samarbetat i samband med så kallade naturliga monopol för att främja en stark industriell svensk bas och som också mycket framgångsrikt har klarat övergången till en mer marknadsorienterad utveckling.

Jag är glad för svaret om att man nu viktar miljön så högt i samband med upphandlingen – 60 % i samband med ammunitionsavveckling.

Jag är också glad för svaret om att försvaret planerar en mer långsiktig framtida ammunitionsavveckling. Men jag skulle vilja ställa en följdfråga om försvarsministerns vilja att följa upp att så också blir fallet. Det är nämligen fråga om en långsiktig plan för avvecklingen, men även att den inte är så intensiv att det bara är de största enheterna ute i Europa som över huvud taget kommer i fråga för att kunna lämna anbud. Svensk försvarsindustri har ju anpassats till de volymer som finns i Sverige, och om man ska göra stora jobb på kort tid hänger man inte med om man inte får rimlig tid till anpassning.

Min tredje fråga om kompetensutvecklingen skulle jag gärna vilja ha ett lite mer utvecklat svar på från försvarsministern. Det handlar precis som i L M Ericsson, Televerket, Vattenfall och Asea om ett samarbete mellan offentligt och privat för att kunna ta till vara en kompetens och vara med och utveckla, och där beställaren har ett betydande ansvar för att hjälpa till att lyfta fram industrin för att få en bra teknisk kompetens

och en bra marknad ute i Europa. Det är tyvärr en ganska lång omställningsprocess när det gäller försvarsindustrin.

Prot. 2003/04:78
5 mars

Anf. 10 MICHAEL HAGBERG (s):

Herr talman! Jag är tacksam för att Per Westerberg ställer den här interpellationen till försvarsministern. Försvarsministern och jag har nämligen under en längre tid jobbat med dessa frågor, och vi har lyft fram de miljömässiga aspekterna. Jag vet att försvarsministern är väl insatt i denna fråga. Det syns på svaren på Per Westerbergs tre frågor. Dessa svar innehåller egentligen det som jag är väldigt stolt och glad över att försvarsministern har insikt i, framför allt när det gäller att vi ska tänka på att lyfta fram de miljöpolitiska aspekterna när det gäller destruktion av materiel, en materiel som naturligtvis kommer att öka i samband med de försvarsbeslut som ligger framför oss.

Vi vet också att Europaparlamentet tog ett beslut för någon månad sedan om att vi skulle ha rätt att lyfta fram de miljöpolitiska aspekterna vid upphandlingar. Det ger oss ytterligare ett slipat verktyg som vi kan använda oss av i framtiden när det gäller Vingåkersverkens verksamhet som är den enda anläggningen som kan destruera den här typen av materiel i vårt land och kanske även i Norden.

Nu när vi kommer att ha mer försvarsindustrisamarbete på EU-nivå tror jag att en av de saker som vi från vårt land kan bidra med är att visa att det går att destruera denna typ av materiel på ett miljömässigt riktigt sätt och att vi kanske kan bidra med både utbildning och kompetensutveckling och även se till att vi kan ta till oss materiel som ska destrueras från andra delar av Europa.

Jag skulle vilja veta på vilket sätt i detta samarbete som ministern tror att vi ska kunna utveckla denna verksamhet och på det sättet få ytterligare skjuts på den verksamhet som vi har i Vingåkersverken.

Anf. 11 Försvarsminister LENI BJÖRKLUND (s):

Herr talman! Jag tycker att dessa båda inlägg visar att både regering och riksdag har ett ansvar på ett alldeles särskilt sätt för försvarsindustrin.

Vi har varit en stor beställare, och i många fall den enda beställaren. Det har nu delvis ändrats genom att vi har ökat samarbetet med länder som vi har stort förtroende för. Det är en nödvändig process om den kunnighet och den skicklighet som finns i svensk industri ska kunna få fortsätta att utvecklas. Men då handlar det om att den också ska vara en spjutspets och hävda sig mycket väl i internationell konkurrens. Det visar sig att det går även om riksdag och regering också har att hantera ett mycket strikt regelverk för export och handel på detta område. Men det är viktigt att också dessa aspekter finns med så att vi uppfyller alla delar av vår gemensamma försvars- och säkerhetspolitik.

Jag har många gånger sagt att det kanske svåraste i det kommande försvarsbeslutet är den korrekta värderingen av försvarsindustrin, bland annat därför att vi inte har talat riktigt öppet om den i alla delar i tidigare debatter. Men det handlar också om att förstå vad försvarsindustrin betyder för svensk industriell kompetens över huvud taget. Det kanske man blir varse först om man fattar ett felaktigt beslut och en viktig kompetens

*Svar på
interpellationer*

försvinner. Jag är alltså uppriktigt i behov av att också riksdagen stöder en god bevakning i dessa delar.

Om vi säger att detta är betydelsefullt och kommer tillbaka lite grann till ammunitionsutvecklingen handlar det om att Sverige, med starka miljökrav, har utvecklat en stor kompetens på området. Hela Sveriges försvarsmiljöarbete anses ute i världen vara föredömligt och väcker också intresse i bredare grupper eftersom vi har lyckats visa att man kan förena en bra försvarsorganisation och en god produktion med mycket höga miljökrav. Det gör att andra länder också vill bidra till en bra miljö och därför efterfrågar våra erfarenheter.

I det långa loppet betyder det att om vi ställer hårda krav på de upphandlingar som vi gör och bevakar att vår svenska verksamhet kan ligga i framkanten skapar vi förutsättningar för att också andra länder ska kunna använda dessa anläggningar. Men i detta sammanhang handlar det om att vi också från departementet och i alla andra sammanhang – Försvarsmakten och alla andra myndigheter som har ett ansvar på detta område – också i alla bilaterala och i alla multilaterala kontakter på försvarsområdet stryker under förutsättningarna för att också bedriva försvarsarbetet på ett miljömässigt godtagbart sätt.

Jag tycker att det är viktigt att alla dessa åtgärder följs upp och bevakas både från regering och från riksdag. Och det är min intention att det kommande försvarsbeslutet som också handlar om den här viktiga industrin ska tydliggöra hur den uppföljningen ska ske.

När det gäller frågan om hur vi arbetar i EU kan jag säga att man har sådan respekt för svensk försvarsindustri att vi också har en företrädare med i den arbetsgrupp som arbetar med den nya byrå som ska skapas för försvarsmaterielförsörjning.

Anf. 12 Förste vice talman PER WESTERBERG (m):

Herr talman! Om man går igenom till exempel avsättningen av civilingenjörer i Sverige kan man säga att det är fyra–fem företag som tar hand om ungefär 80 % av alla civilingenjörer. Bland dessa fyra–fem är försvarsgruppen en. Det är alltså en mycket viktig del av den svenska teknologiska utvecklingen och kompetensen. Därför är det så viktigt att vi inte på något sätt slarvar bort denna kompetens utan i stället ser den som en spjutspets, vilket vi har sett att man har lyckats så bra med inom andra industriella grenar.

Långsiktigheten är viktig men också värnandet av den lilla industrin i ammunitionsutvecklingen. Det gäller just volymen per år i och med att de svenska anläggningarna inte är gjorda för att göra väldigt mycket på en gång, utan de är anpassade efter normala svenska krav som den enda, eller närmast enda, beställaren har haft. Därför är det viktigt att använda den möjlighet som finns till rätt typ av upphandlingar där svensk industri kan vara med och konkurrera.

När det gäller miljökraven är det helt riktigt att det är en bra del att använda som konkurrensmedel. Konkurrenslagarna godtar också med bred marginal att man ställer helt andra krav än bara prismässiga så länge de är tydliga och neutrala i förhållande till anbudsgivarna.

Det är också viktigt att man verkligen kan utveckla och stärka den svenska specifika kompetensen inom miljöområdet. Sett just till kompetensutvecklingen har exempelvis en unik och mycket stark svensk spets-

teknik vad gäller ubåtar blivit framgångsrik på exportsidan och även stärkt den svenska konkurrenskraften. Vi ser detta också inom flyget och inom elektroniken i kombination med traditionella varor men också delvis när det gäller ammunitionsavvecklingen.

Det är därför som jag lite grann återkom till kompetensutvecklingen. Dels gäller det upphandlingarnas storlek och möjligheterna att se hur det kommer att vara i framtiden, dels gäller det kompetensutvecklingen och att försöka ha ett samarbete i kravställandet i syfte att få en ännu kraftigare och ännu mer framstående spetsteknik för att det ska kunna vara en klar svensk konkurrensfördel.

Jag vill därför fråga försvarsministern om hon är beredd att ta initiativ till eller bevaka att så verkligen sker.

En sista fråga kan mycket väl vara detta med att inom EU på miljöområdet och även på detta område försöka få en harmonisering i och med att miljöfrågorna i allra högsta grad lämpar sig för en europeisk harmonisering. Man ska inte kapptävla i form av dålig miljö utan snarast i form av bra miljö.

Jag vill då fråga försvarsministern: Tas några initiativ för att få en harmonisering bland annat när det gäller ammunitionsavveckling men även på övriga områden för att därmed kunna få en bättre miljö samtidigt som, tror jag, teknik- och kompetensutvecklingen stärks i Sverige och utomlands?

Anf. 13 MICHAEL HAGBERG (s):

Herr talman! När det gäller kompetensutvecklingen på det här området och sett till hela försvarsindustriområdet kan jag inte göra annat än hålla med försvarsministern och Per Westerberg. Det är naturligtvis så att vårt land har haft försvarsindustrin som en motor beträffande utvecklingen av försvarsmateriel, något som också resulterat i att vi har kommit väldigt långt inom många delar på det civila området. Det gäller även i det lilla företaget Vingåkersverken, som jag bedömer som det enda företaget i vårt land och i vårt lands närhet som har riktiga miljömässiga krav. Nu går man vidare för att kompetensutveckla företaget och även ta ansvar för stora delar i det civila livet.

I varje bil finns det ett par hekto dynamit. I varje nyproducerad bil finns det faktiskt ett par hekto dynamit som ingen vare sig i vårt land eller i resten av Europa och världen riktigt vet vad vi ska göra av.

När jag jobbade med miljöfrågor tittade vi på det här inom skrotbilsvärlden. Det kommer att hända olyckor. Men i Vingåker utvecklar man en metod för att destruera den dynamit som finns i krockkuddar – både på sidorna och i fronten på bilarna. Ett par hekto dynamit per bil är bara det en miljömässig fråga som man är tvungen att ta ansvar för. Det här måste vi kunna ta vara på i vårt land och även dela med oss av kunskaperna ut till resten av Europa.

Min uppmaning till försvarsministern är således: Ta med det här när ni talar med de företrädare som ska jobba med byrån, och tala om för Per Westerberg och mig när personen i fråga befinner sig i Stockholm! Vi vill gärna träffa den personen för att diskutera dessa för vårt land och för resten av Europa så viktiga frågor.

Prot. 2003/04:78

5 mars

Svar på
interpellationer

Anf. 14 Försvarsminister LENI BJÖRKLUND (s):

Herr talman! Jag vill säga att jag fortfarande saknar underlag för hela diskussionen kring försvarets materielförsörjning. Det gör att jag i den delen inte kan uttala mig i skarpa termer, utan jag måste vänta på underlag.

Jag har ingen annan intention än Michael Hagberg och Per Westerberg vad gäller det som här har tagits upp.

Däremot är det så att det – det vill jag understryka – i det kommande försvarsbeslutet handlar om hur stora resurser vi kan avsätta för utveckling och förnyelse. Det avgör hur stora möjligheter vi har att lägga ut beställningar till svensk industri. Då handlar det om en avvägning, om hur en effektiv grundorganisation för försvarets behov ser ut. Det är den prioriteringen och bedömningen som blir den tunga och viktiga avvägningen i det kommande försvarsbeslutet därför att det finns förutsättningar att ge industrin utveckling förutsatt att vi hittar formen för en effektiv och bra grundorganisation. Det betyder att man måste samordna denna till färre orter.

Det är klart att jag hoppas att det här aktiva engagemanget för industriell utveckling också ska synas när vi ska diskutera hur grundorganisationen i försvaret ska se ut.

Anf. 15 Förste vice talman PER WESTERBERG (m):

Herr talman! Jag förstår mycket väl att försvarsministern innan beslut tagits i kammaren inte kan lova någonting för framtiden. Vad vi vill fästa uppmärksamheten på är betydelsen i sammanhanget och att det gäller att inte försvarsindustrin eller delar av denna hinner dö medan man väntar på beslut.

Vidare tror jag att försvarsministern är mycket väl medveten om att det – detta visar erfarenheterna från krig runtom i världen på – är mer och mer med teknik som man slåss och mindre och mindre med personal. Det innebär att spetstekniken är det *riktigt* intressanta försvarsmässigt men även industriellt, tekniskt och sysselsättningsmässigt i Sverige.

Jag är inte ute efter någon form av massproduktion av enkla varor i Sverige, för det kan inte ge svenska löntagare bra löner. I stället handlar det om teknik och kompetens. Det är just den viljeinriktningen jag här delvis har hört från försvarsministern – alltså att det handlar om kompetensutveckling. Det gäller allt från ammunitionsavveckling till högvärdig elektronik för mycket avancerade ubåtar, flygplan och mycket annat. Det är ju det som vi kan konkurrera med, och det är det som gör svenskt försvar både kompetent och unikt. Det gäller ju att inte bara ha köpta saker utan också ha ett kunnande runtom.

För mig är det alltså viktigt att försvarsministern har med sig detta inför försvarsbeslutet och tillser att man upprätthåller den här tekniska kompetensen och även den industriella kapaciteten på en rimlig nivå innan beslut hunnit tas och inriktningen gjorts. Då är genomsiktligheten för framtiden viktig – viljeinriktningen och hur många anställda i de här verksamheterna som ska kunna verka under de närmaste åren innan man ser vart utvecklingen kommer att gå.

När det gäller materiel- och teknikutvecklingen kommer jag ju från ett försvarsvänligt parti som nog kommer att släppa till de medel som behövs.

Anf. 16 Försvarsminister LENI BJÖRKLUND (s):

Herr talman! Jag är utomordentligt stolt över vad jag ser i svensk försvarsindustri och har, tror jag, till fullo insett dess betydelse. Däremot är det naturligtvis så att det vid de stora omställningar som sker i Sverige och i andra länder handlar om att också se till att det som är vår spets får respekt och får möjligheter att utvecklas. Det är kanske inte allt av det vi har i dag – det får vi också inse – för andra länder har sin styrka.

Jag tycker att det är viktigt både att vi fattar framsynta beslut och följer upp dem och att vi i alla internationella sammanhang pekar på de miljöaspekter, den teknikkunskap och annat som vi har. Jag vet ju att svensk försvarsindustri har väckt respekt. Det märks så tydligt i de bilaterala kontakterna. Samtidigt är det så att vi som ett relativt litet land *inte* skulle ha fått en företrädare i den arbetsgrupp som ska förbereda EU:s byrå om inte vår försvarsindustri ansågs väga tungt.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 2003/04:78

5 mars

*Svar på
interpellationer*

4 § Anmälan om inkommen faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen

Talmannen anmälde att följande faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen inkommit och överlämnats till utskott:

2003/04:FPM70 Förslag till förlängning av rådsförordning om en tillfällig skyddsordning för varvsindustrin *KOM(2004)26* till näringsutskottet

5 § Hänvisning av ärenden till utskott

Föredrogs och hänvisades

Proposition

2003/04:70 till justitieutskottet

Skrivelser

2003/04:82 till utrikesutskottet

2003/04:107 till skatteutskottet

6 § Bordläggning

Anmälades och bordlades

Näringsutskottets betänkande

2003/04:NU9 Vissa frågor om regional utvecklingspolitik

Socialförsäkringsutskottets betänkanden

2003/04:SfU7 Nordisk konvention om social trygghet

2003/04:SfU8 24-timmarsmyndighet inom socialförsäkringen

7 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmäldes att följande frågor för skriftliga svar framställts

den 5 mars

2003/04:847 av *Gudrun Schyman* (v) till statsrådet Hans Karlsson
Arbetslösa som är sjukskrivna

2003/04:848 av *Inger Lundberg* (s) till statsrådet Hans Karlsson
Stimulans av teknisk utbildning

2003/04:849 av *Hillevi Engström* (m) till miljöminister Lena Sommestad
Flygtrafiken till Arlandas tredje bana

2003/04:850 av *Karin Thorborg* (v) till miljöminister Lena Sommestad
Vattenskoteranvändningen

2003/04:851 av *Lennart Kollmats* (fp) till kulturminister Marita Ulvskog
Lantmåteriernas kartor

2003/04:852 av *Fredrik Olovsson* (s) till kulturminister Marita Ulvskog
Anslag till Julita – Sveriges Lantbruksmuseum

2003/04:853 av *Joe Frans* (s) till statsrådet Pär Nuder
Koscherslakt och tillämplig lagstiftning

2003/04:854 av *Ulla Hoffmann* (v) till statsrådet Barbro Holmberg
Familjeåterföreningsdirektivet och Europakonventionen

2003/04:855 av *Birgitta Ohlsson* (fp) till utrikesminister Laila Freivalds
Svenska medborgare och Kanadas terroristlagstiftning

2003/04:856 av *Lars-Ivar Ericson* (c) till försvarsminister Leni Björklund
Framtiden för bilkåristerna

2003/04:857 av *Rolf Olsson* (v) till justitieminister Thomas Bodström
Brottsoffer och skadestånd

2003/04:858 av *Ulf Sjösten* (m) till justitieminister Thomas Bodström
Missförhållanden vid svenska häkten

2003/04:859 av *Johan Pehrson* (fp) till justitieminister Thomas Bodström
Brottsoffer som tvingas betala skadestånd

2003/04:860 av *Ulf Sjösten* (m) till statsrådet Ulrica Messing
Körkortsutbildningen i Sverige

2003/04:861 av *Sven Bergström* (c) till statsrådet Ulrica Messing
Förslag om enskilda vägar

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll
tisdagen den 9 mars.

8 § Kammaren åtskildes kl. 9.40.

Förhandlingarna leddes av talmannen.

Vid protokollet

CHARLOTTE RYDELL

/Monica Gustafson

Innehållsförteckning

1 § Svar på interpellation 2003/04:291.....	1
2 § Svar på interpellation 2003/04:314 om <i>senior adviser</i>	1
system	1
Anf. 1 Försvarsminister LENI BJÖRKLUND (s)	1
Anf. 2 ERLING WÄLIVAARA (kd).....	2
Anf. 3 Försvarsminister LENI BJÖRKLUND (s)	2
Anf. 4 ERLING WÄLIVAARA (kd).....	3
Anf. 5 Försvarsminister LENI BJÖRKLUND (s)	3
Anf. 6 ERLING WÄLIVAARA (kd).....	4
Anf. 7 Försvarsminister LENI BJÖRKLUND (s)	4
3 § Svar på interpellation 2003/04:322 om	
ammunitionsavveckling.....	5
Anf. 8 Försvarsminister LENI BJÖRKLUND (s)	5
Anf. 9 Förste vice talman PER WESTERBERG (m).....	6
Anf. 10 MICHAEL HAGBERG (s).....	7
Anf. 11 Försvarsminister LENI BJÖRKLUND (s)	7
Anf. 12 Förste vice talman PER WESTERBERG (m).....	8
Anf. 13 MICHAEL HAGBERG (s).....	9
Anf. 14 Försvarsminister LENI BJÖRKLUND (s)	10
Anf. 15 Förste vice talman PER WESTERBERG (m).....	10
Anf. 16 Försvarsminister LENI BJÖRKLUND (s)	11
4 § Anmälan om inkommen faktapromemoria om förslag	
från Europeiska kommissionen	11
5 § Hänvisning av ärenden till utskott	11
6 § Bordläggning.....	11
7 § Anmälan om frågor för skriftliga svar	12
8 § Kammaren åtskildes kl. 9.40.	13